

ARMOEDE IS OOK
LOKAAL
DE LOKALE
ARMOEDEBAROMETER
HALLE

DECENNIUMDOELEN
Geef armoede geen kans

EEN DECENNIUM ARMOEDIG BELEID

Waarom een lokale armoedebaarometer?

Gemeenten en steden krijgen een steeds belangrijkere rol in de strijd tegen armoede. Zij staan immers, samen met het middenveld en verschillende welzijnsactoren, vooraan in het lokale veld. Daar vinden ze onder hun bewoners gezinnen die leven in of nabij armoede en gezinnen die nood hebben aan versterking, hulp of begeleiding. Zij staan ook vooraan om geconfronteerd te worden met nieuwe noden, doelgroepen en sociale risico's.

Het OCMW-decreet en het decreet lokaal sociaal beleid plaatsen bijgevolg de gemeente, het OCMW of binnenkort de sociale dienst van de gemeente, centraal in een netwerk van organisaties die één voor één vertrekken van de uitbouw van de rechten van de mens.

De decentralisering van het welzijns- en meer bepaald het armoedebestrijdingsbeleid gebeurt binnen een brede beweging waarbij lokale besturen meer verantwoordelijkheden krijgen. Ook op andere beleidsdomeinen worden gemeenten geconfronteerd met nieuwe opdrachten. In vergelijking met Nederland of het Verenigd Koninkrijk gaat dit in België nog niet zo ver. In die en andere landen zijn lokale besturen dé organisator van het sociaal beleid. Dit gaat vaak gepaard met een besparingsoperatie voor de hogere overheden, met alle gevolge van dien voor het lokaal sociaal beleid. De Vlaamse decentralisering verloopt –voorlopig?— anders.

Meer bevoegdheden veronderstelt ook meer beleid. De uitdaging voor de Vlaamse gemeenten en steden is dan ook het uittekenen van een armoedebestrijdingsbeleid.

Eén zijde van die uitdaging is dat gemeenten heel wat moeten ondergaan waar ze zelf geen vat op hebben. Want het zijn niet zij die verantwoordelijk zijn voor complexe situaties die veelal het resultaat zijn van mondiale ontwikkelingen, zoals de toenemende globalisering, de economische crisis en de toenemende migratie- en vluchtelingenstromen. De lokale overheden zijn ook niet verantwoordelijk voor het Vlaamse of federale beleid rond bijvoorbeeld minima, werkloosheidsuitkeringen, de kostprijs van energie en water, het woonbeleid, ... Maar ze dragen er wél de gevolgen van.

De andere zijde van de uitdaging is dat gemeenten wél een beleid kunnen voeren: een sociaal woonbeleid, toegankelijke scholen, voldoende kinderopvang, een inclusief leefloonbeleid, een outreachende werking, een sociaal energiebeleid, samenwerking met armoedeorganisaties, middenveld en welzijnsactoren, ... Kortom, gemeenten kunnen een breed armoedebestrijdingsbeleid ontwikkelen, uitbouwen en financieren.

Meer bevoegdheden veronderstellen ook meer middelen. Deze komen van Vlaanderen en de federale overheid, maar komen ook van de eigen belastingen. Een breed welzijns- en armoedebestrijdingsbeleid houdt dan ook een inkomsten- en uitgavenbeleid in dat kiest voor armoedebestrijding en meer welzijn.

Een lokale armoedebaarometer helpt gemeenten bij het maken van die keuzes.

Een lokale armoedebaarometer

De Armoedebaarometer van Decenniumdoelen vormt de basis van de lokale armoedebaarometer. Deze lokale armoedebaarometer bevat eveneens lokale decenniumdoelen: elke gemeente helpt mee de armoede in Vlaanderen of België te halveren op 10 jaar tijd.

De lokale armoedebaarometer omvat drie decenniumdoelen: de halvering van de kinderarmoede; de halvering van de werkloosheid en het bereiken van het sociaal objectief m.b.t. sociale woningen. Deze drie decenniumdoelen worden verder uitgewerkt met andere cijfers. Hiermee kan elke gemeente een daadkrachtig armoedebestrijdingsbeleid uitwerken.

We vergelijken enkel binnen de gemeente. Vergelijking tussen gemeenten is immers moeilijk. Gemeenten verschillen net teveel van elkaar, zelfs binnen de 15 clusters van de Belfius-indeling. Hoe kan je Aalst met bijvoorbeeld Turnhout vergelijken? Beiden zitten in dezelfde cluster, maar beide steden verschillen hemelsbreed van elkaar. De vraag is dus, wat is de meerwaarde van de vergelijking? Zeker omdat gemeenten heel wat moeten ondergaan. Bovendien spelen de lokale omstandigheden soms een grote rol: sommige gemeenten hebben omwille van hun woonpatrimonium (19^e -eeuwse arbeidersbuurten) een goedkoper huurbestand en hierdoor meer lagere inkomensgroepen.

Gemeenten zijn binnen bepaalde grenzen zelf verantwoordelijk voor een breed welzijns- en armoedebestrijdingsbeleid. De lokale armoedebaarometer helpt gemeenten, armoedeorganisaties en middenveld om die verantwoordelijkheid te duiden en te sturen. De lokale armoedebaarometer is een actie-instrument waarmee het politieke debat over een eigen armoedebestrijdingsbeleid kan gevoerd worden.

In tegenstelling tot de Armoedebaarometer is de lokale armoedebaarometer niet allesomvattend. Er ontbreken namelijk heel wat gegevens over de lokale gezondheid, de geletterdheid, de participatie van mensen die leven in of nabij armoede, ... Dit gebrek is een pleidooi voor een nog gedetailleerdere gegevensverzameling. Als gemeenten meer bevoegdheden krijgen, dan moeten ze ook hun beleid kunnen monitoren. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen lokale, Vlaamse en federale overheden.

Decenniumdoelen

Jos Geysels

Voorzitter Decenniumdoelen

Michel Debruyne

Coördinator Decenniumdoelen

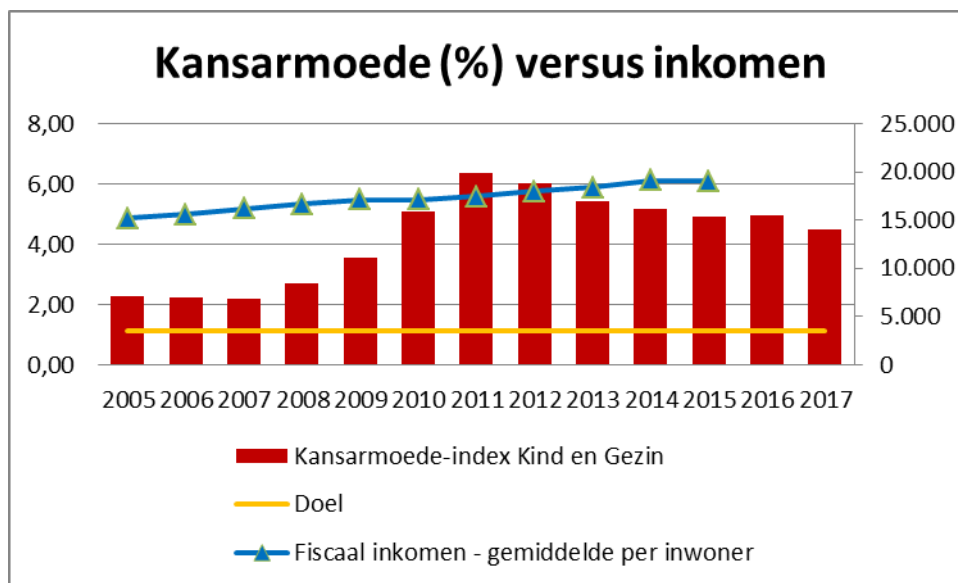
Decenniumdoelen is een samenwerking tussen Netwerk tegen Armoede, Welzijnszorg, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, SAM, ABVV, ACV, ACLVB, Christelijke Mutualiteiten, Socialistische Mutualiteiten, UitdeMarge, Minderhedenforum, Beweging.net en wordt ondersteund door CERA

De lokale armoedebaarometer van Halle

1. Armoede versus inkomen

De belangrijkste indicator om de lokale armoede te meten is de kansarmoede-index van Kind en Gezin. De Europese armoede-indicatoren die Vlaanderen en België gebruiken zijn niet te vertalen naar het lokale niveau. De Kind en Gezin-indicator vertelt ons enkel over de armoede bij gezinnen met jonge kinderen. Deze indicator vertelt dus niet over armoede bij gezinnen met oudere kinderen of gepensioneerde gezinnen. Daarom moeten we deze indicator met andere combineren.

Toch is deze Kind en Gezin-indicator zeer belangrijk. Deze indicator geeft ons een inzicht in hoe armoede de komende jaren zal evolueren: een stijgende of dalende evolutie vertelt ons iets over de dalende of groeiende armoede. Helaas is wie als kind armoede kent, vaak gedoemd om later ook armoede te kennen.

Het armoede-decenniumdoel voor Halle ligt op 1,14%; dit betekent een halvering van de Kind en Gezin-armoede in 2005. De Kind en Gezin-indicator voor Halle stijgt vanaf 2009 scherp tot 6,4% om dan terug te dalen tot 4,5%.

De Kind en Gezin-indicator meet de armoede onder gezinnen met pasgeboren kinderen en heel jonge gezinnen. De indicator vlakt de armoede af door telkens het gemiddelde van drie jaar te nemen. Zo worden grote incidentele wijzigingen opgevangen.

Tegenover 2005 is de kinderarmoede verdubbeld. De scherpe stijging in 2011 moet onderzocht worden. Sinds 2011 dalen de kindarmoedecijfers langzaam. De vraag is of deze dalende trend zal voortduren.

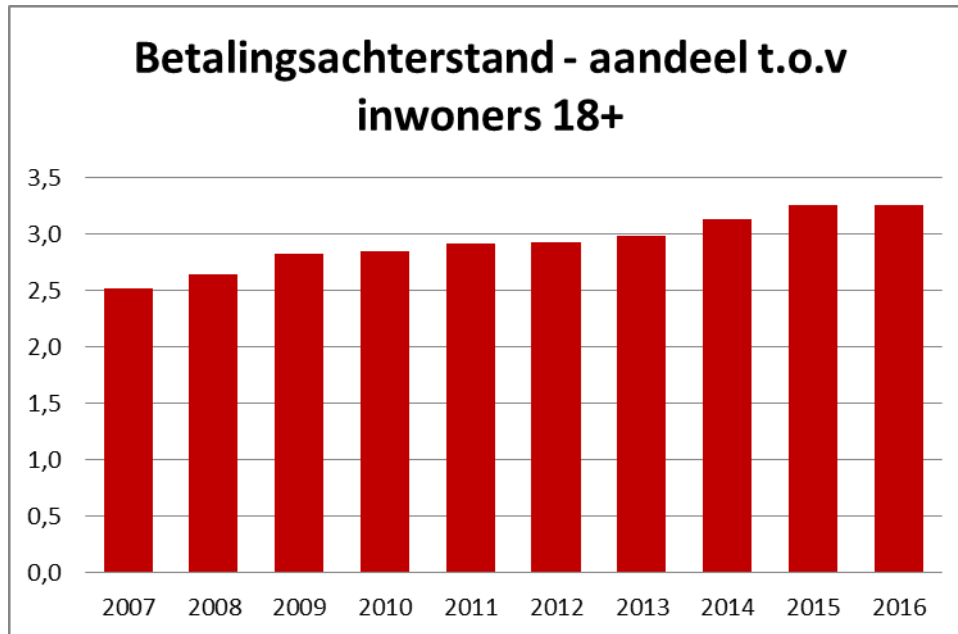
Halle is meer dan 3 procentpunt verwijderd van het lokale decenniumdoel.

De Kind en Gezin-indicator biedt een blik op de toekomst van de armoede in Halle (en Vlaanderen). Een grote groep kinderen wordt geboren in armoede. Dit bepaalt meer dan andere zaken hun leven. Binnen 15 jaar zijn de jongeren geboren tussen 2011 en 2015 ongeveer 18 jaar en hebben ze weinig kans om nog uit de armoede te geraken.

We vergelijken de Kind en Gezin-indicator met de evolutie van het fiscaal inkomen van de Hallerse bevolking. De fiscale ontvangsten stijgen van 15.180 euro in 2005 tot 19.040 euro in 2015.

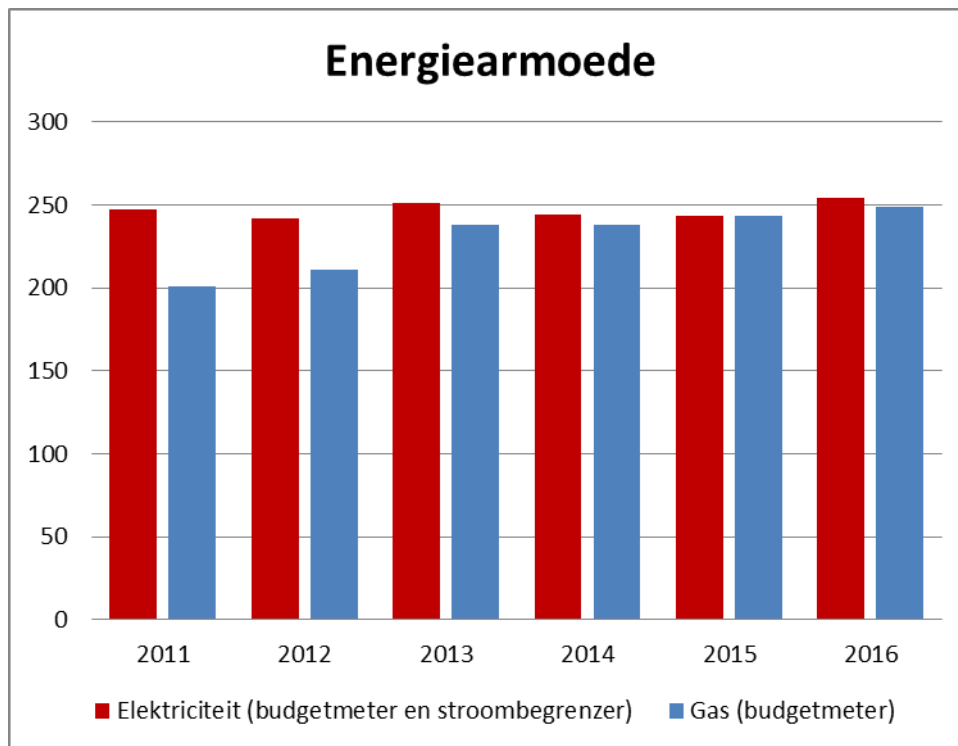
De hoge kansarmoede vraagt extra middelen. Halle kan meer middelen inzetten voor armoedebestrijding.

De Kind en Gezin-indicator biedt één beeld van armoede in de stad Halle. Een andere indicator is de betalingsachterstand. Deze indicator geeft ons een beeld van de omvang van de armoede of het armoederisico in Halle.

We hebben enkel gegevens vanaf 2007 tot 2016. De grafiek toont een stijgende trend: de betalingsachterstand stijgt van 2,5 naar 3,3%.

De stijgende trend baart zorgen: dit betekent dat een steeds groeiende groep gezinnen het jaarlijks moeilijk hebben om hun facturen te kunnen betalen. In Halle gaat het over 986 personen. Deze stijging staat in contrast met de Kind en Gezin-armoede-index. Armoede in Halle gaat bijgevolg over meer groepen dan gezinnen met jonge kinderen.

We zien een vergelijkbare evolutie als we kijken naar energiearmoede. De volgende grafiek geeft de evolutie weer van zowel de gas- als de elektriciteitsarmoede. Het aantal actieve budgetmeters voor elektriciteit met stroombegrenzer blijft stabiel schommelen rond 250 dossiers, de laatste drie jaar zien we een stijgende trend tot 254 dossiers. Het aantal actieve budgetmeters voor gas stijgt daarentegen van 201 naar 249 over de getoonde periode. Deze grafiek bevestigt het beeld van de stijgende betalingsachterstand.

De grafiek van energiearmoede toont een mogelijk beeld van hoe de stad Halle armoede aanpakt. De werking van de Lokale Adviescommissie is hier bepalend. De LAC moet immers voorkomen dat gezinnen afgesloten worden van elektriciteit, gas of water of zoekt naar een oplossing voor her aansluiting. Momenteel werken de LAC's in Vlaanderen op zeer uiteenlopende manieren: OCMW's geven een eigen invulling aan de LAC-werking, afhankelijk van hun beleidskeuzes, hun visie op hulpverlening, het aantal personeelsleden ...

Het beeld van de energiearmoede wekt eveneens bezorgdheid: stabiel tot licht stijgend bij elektriciteit en stijgend bij gas. Het Hallerse energiearmoedebeleid moet antwoorden zoeken op deze stijging en rekening houden met de stijgende betalingsachterstand en de stabiele kinderarmoede.

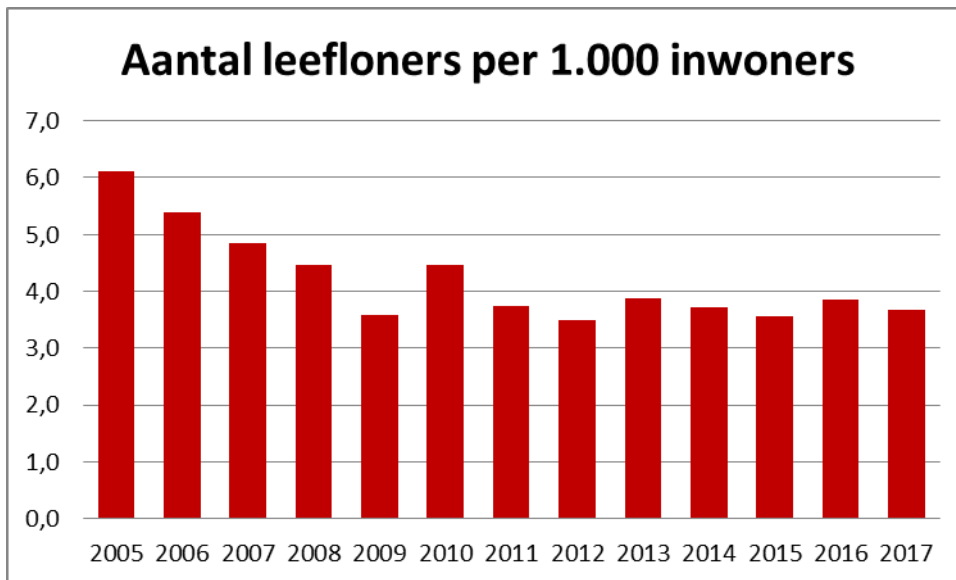
Met deze drie indicatoren kunnen we een beeld schetsen van de armoede in Halle: de kinderarmoede blijft constant tot licht dalend, maar de betalingsachterstand en de energiearmoede stijgen en moeten Halle zorgen baren.

Deze indicatoren geven ons een blik op de toekomst: een duale samenleving ontwikkelt zich in Halle.

2. Wie is arm?

Bovenstaande grafieken geven een indicatie van de armoede te Halle. De volgende twee geven een beeld van wie er in armoede leeft.

De eerste grafiek geeft een beeld van de evolutie van het aantal leefloners te Halle. Het aantal leefloners in Halle halveert over de getoonde periode tot 3,7 promille. Sinds 2011 blijft het aantal leefloners schommelen rond 3,7 promille.

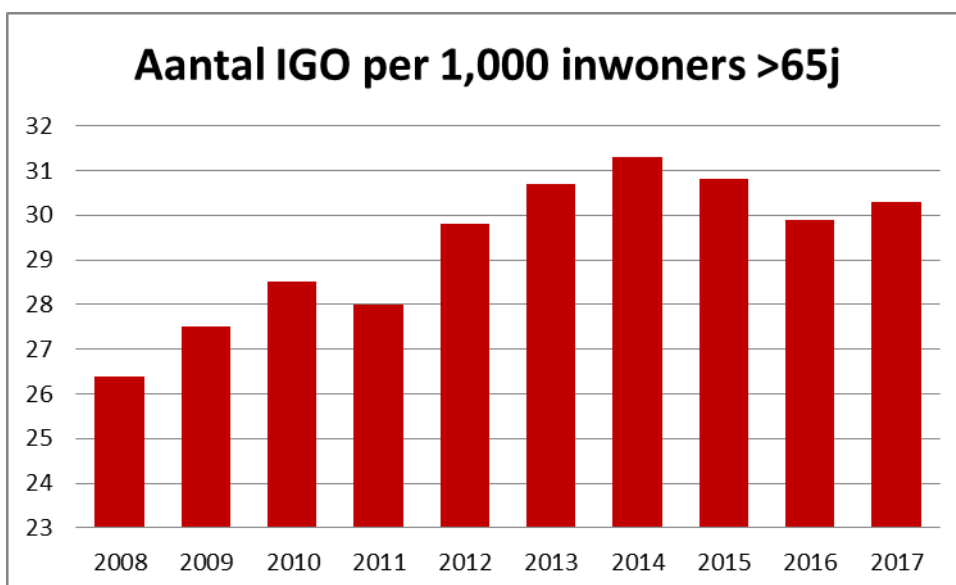

142 gezinnen moet leven van een armzalig leefloon.

De vraag is: welk beleid voert de stad Halle voor deze gezinnen? Is dit een genereus beleid of ...?

De tweede grafiek geeft ons een zicht op de evolutie van het aantal arme ouderen. Halle kent heel wat ouderen die met een inkomensgarantie voor ouderen (IGO) moeten leven. De grafiek vertoont een duidelijke stijgende lijn tussen 2008 en 2014: van 26,4 naar 31,3 per duizend inwoners van 65 jaar of ouder om dan terug licht te dalen. De voorbije jaren stagneert het aantal rond de 30 promille. In 2017 zijn er 223 ouderen die moeten overleven met een armzalige IGO.

Ook hier rijst de vraag welk beleid de stad Halle voert voor deze groep ouderen.

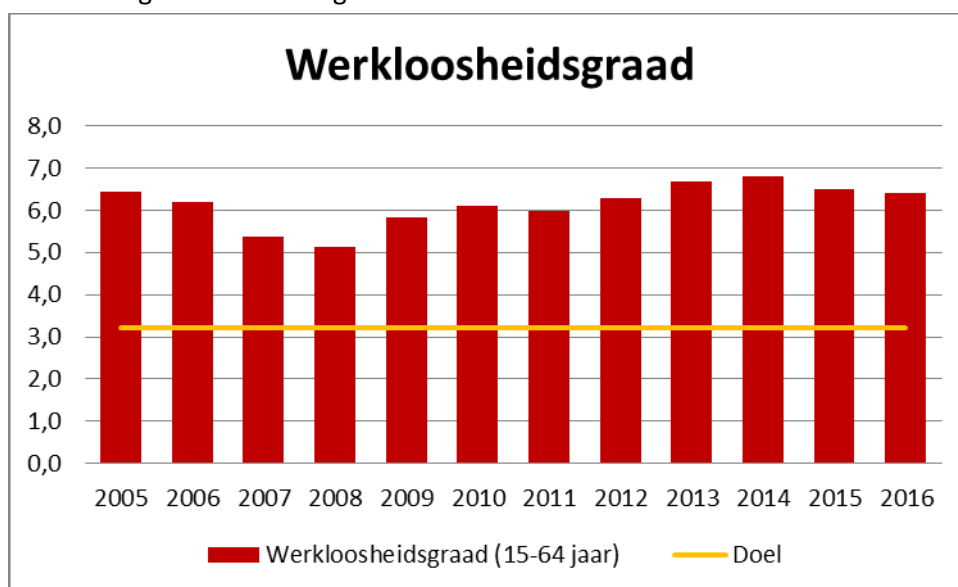

Wie is arm? De bovenstaande grafieken geven een indicatie: vooral oudere personen en mensen met een leefloon leven met een armoederisico of onder de armoedegrens.

3. Wie werkloos is, is meestal arm

Naast gepensioneerden en leefloners leven personen die lang werkloos zijn vaak in armoede. De recente federale maatregelen die langdurige werkloosheid bestraffen, duwen mensen in de armoede. Of deze bestraffing mensen helpt is echter geen uitgemaakte zaak. Integendeel, hoe harder gezinnen moeten proberen te overleven, hoe moeilijker het wordt om uit armoede te geraken¹.

De werkloosheidscijfers tonen na een hoopgevende daling van 6,4% in 2005 tot 5,1% in 2008, een stijging tot bijna 7% om dan terug licht te dalen tot 6,4%. Sinds 2010 schommelt de werkloosheid steeds rond de 6%. Het decenniumdoel is vastgelegd op 3,2%. De werkloosheidsgraad blijft 3,2 procentpunt verwijderd van het decenniumdoel. Tegenover 2005 is er geen vooruitgang geboekt, de stabilisering moet Halle zorgen baren.

Wie zijn de werklozen in Halle? We hebben er een zicht op voor 2015: in Halle is 4,5% van de personen van EU-afkomst werkloos. Voor Hallenaars uit Europese niet-EU-landen is dat 6,1%, voor deze uit andere landen 12,8% en voor Hallenaars afkomstig uit Turkije of de Maghreblanden is dat 10,5%.

De werkloosheid blijft de voorbije jaren stabiel rond de 6% in Halle. Het decenniumdoel werd nooit bereikt. Heel wat personen met een migratie-achtergrond zijn werkloos.

Heeft Halle een beleid gericht op deze verschillende groepen?

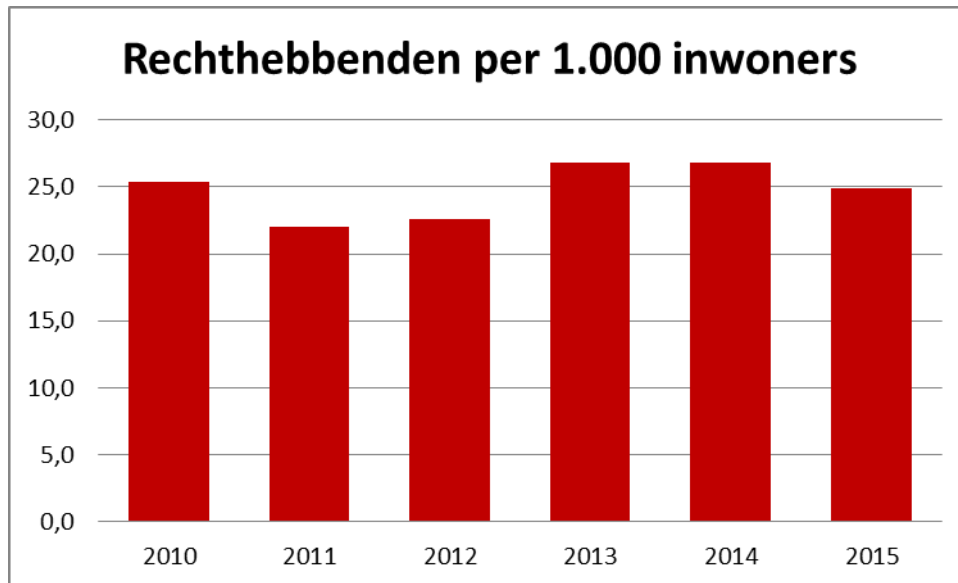
4. Gezondheid

Wie arm is, is ziek of wie langdurig ziek is, is arm. Wie extra zorg nodig heeft, heeft meer middelen nodig om deze te bekostigen. Hiervoor heeft Vlaanderen onder meer de zorgverzekering ingevoerd. De zorgverzekering bekijkt enkel de graad van de nodige zorg. Wie extra zorg nodig heeft kan rechthebbend zijn op een maandelijkse zorgpremie.

De zorgpremie geeft m.a.w. geen indicatie of mensen met zorg in armoede leven. Ze duidt enkel het aantal rechthebbenden aan die extra ondersteuning nodig hebben: de zorgpremie helpt hen hierbij.

Het aantal rechthebbenden op een zorgpremie geeft wel een duiding welk welzijnsbeleid de gemeente Halle moet voeren. Het aantal rechthebbenden blijft schommelen rond 25 per duizend inwoners. In 2015 zijn er 946 personen in Halle die een zorgpremie ontvangen.

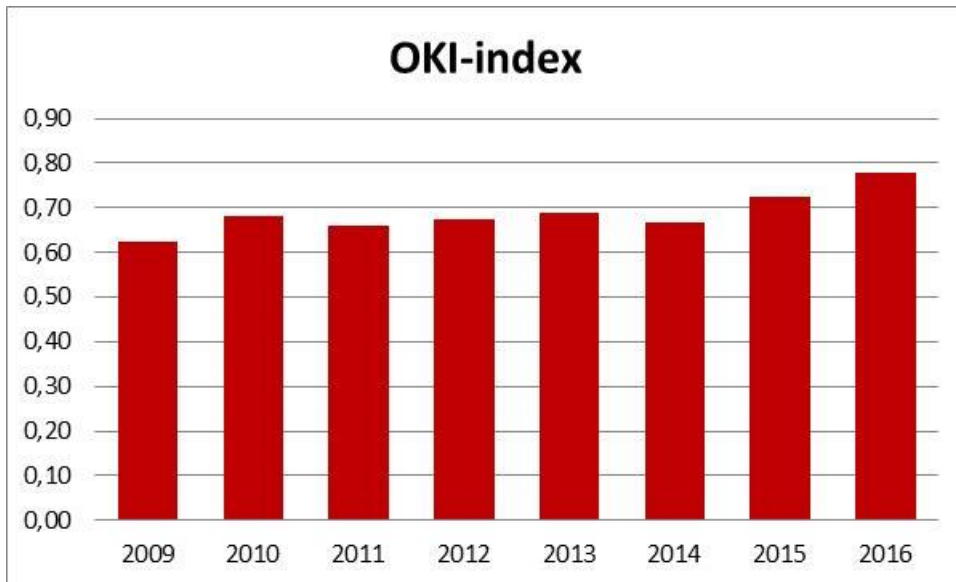
Personen met een IGO kunnen een zorgpremie ontvangen. Beide grafieken moeten dan ook samen gelezen worden. De zorgpremie kan voor veel ouderen een belangrijk verschil uitmaken. De vraag is of Halle een beleid voert voor deze groepen?

5. Onderwijs

Onderwijs was in de vorige eeuw de grote gelijkmaker. Dankzij (de democratisering van) het onderwijs is er een serieuze sociale mobiliteit op gang gekomen. Onderwijs dat alle jongeren een kans geeft is ook vandaag meer dan belangrijk.

De Kind en Gezin-kinderarmoede-indicator toont voor Halle een stabiele tot licht dalende trend op een hoger niveau. Kinderarmoede zal op termijn impact hebben op de schoolresultaten. We kunnen verwachten dat de jonge kinderen die vandaag in armoede opgroeien, morgen met achterstand of zelfs zonder diploma de school verlaten. We kunnen verwachten dat deze jongeren morgen de waterval in het onderwijs meemaken. Halle heeft er dan ook alle belang bij om een inclusief onderwijsbeleid te voeren.

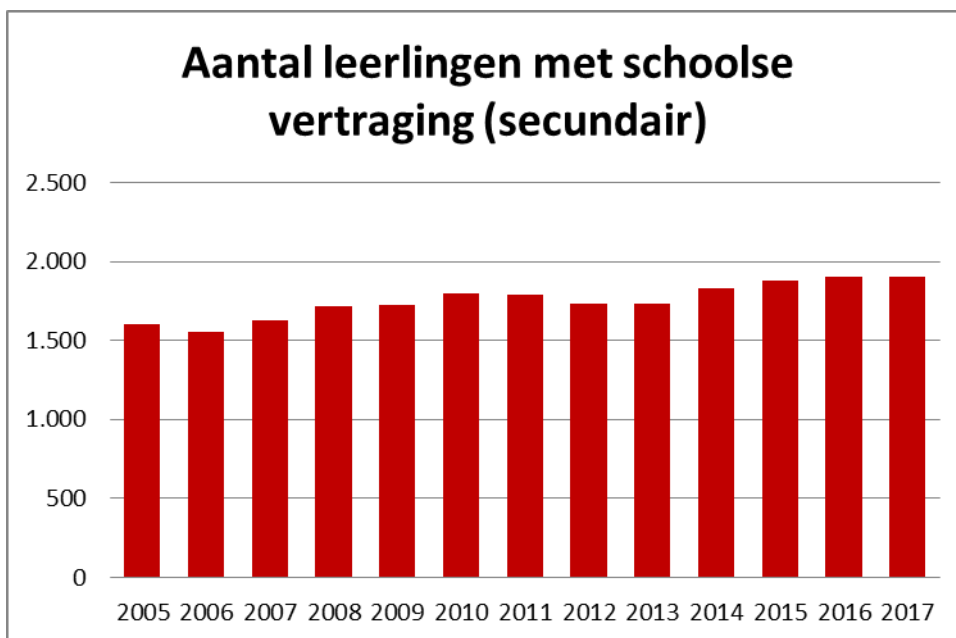
Vlaanderen heeft een onderwijsarmoede-indicator ontwikkeld: de OKI-Indicator. Deze wordt berekend als het aantal van de 4 leerlingenkenmerken (Thuistaal niet-Nederlands, Laag opleidingsniveau van de moeder, Ontvangen van een schooltoelage, Wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging) waaraan de leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het totaal aantal leerlingen. De OKI is bijgevolg een cijfer tussen 0 en 4. Hoe hoger, hoe meer kans op kansarmoede.

De OKI-index voor Halle stijgt van 0,62 tot 0,78. De stijgende OKI-index moet Halle zorgen baren. De vraag is ook hoe deze index verder zal evolueren gezien de Kind en Gezin-indicator.

Een andere indicator is het aantal leerlingen met schoolse achterstand. Deze indicator vertoont een vergelijkbaar beeld: vanaf 2005 stijgt het aantal leerlingen met schoolse achterstand van 1.607 gestadig tot 1.905 in 2017.

In 2017 hebben bijna 2.000 jongeren de school met 2 jaar achterstand verlaten. Dit zijn allemaal jongeren die het moeilijk zullen hebben op de arbeidsmarkt en bijgevolg gemakkelijker in armoede terecht kunnen komen.

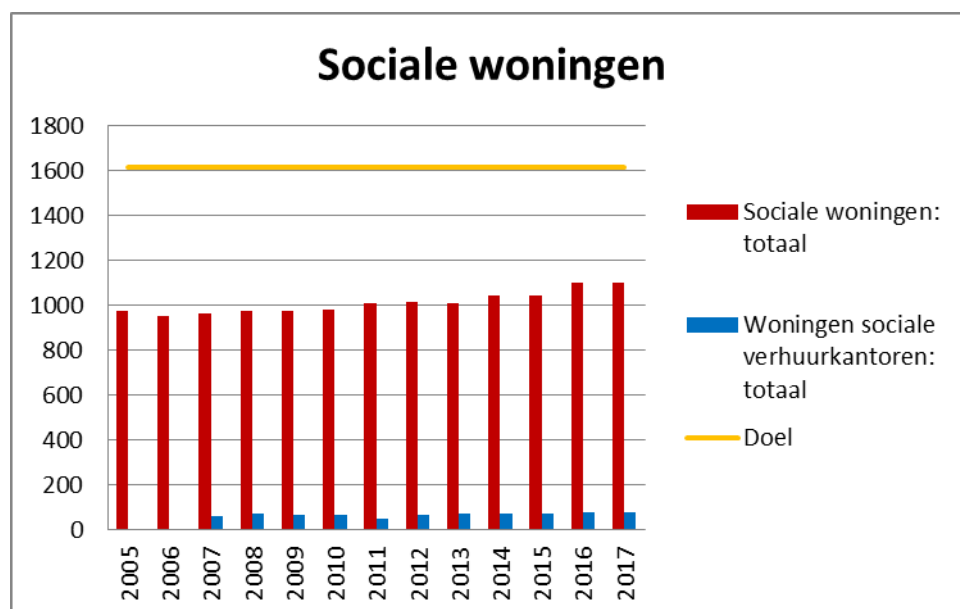
Jongeren die Nederlands niet als thuistaal hebben lopen veel vaker een schoolse achterstand op: 14,6% tegenover 4,2% van de jongeren die wel Nederlands als thuistaal hebben.

De Kind en Gezin-indicator geeft aan dat deze groep bijna niet zal verminderen. Heel wat kinderen worden geboren in armoede of zijn jong in armoede. Vooral kinderen die moeders hebben met een

migratieachtergrond worden getroffen. 8,7% van deze kinderen leeft in kansarmoede. De uitdaging voor Halle is dan ook helder: een inclusief schoolbeleid is nodig.

6. Wonen

Wonen is het domein waar een gemeente of stad een verschil kan maken. Een gemeente maakt via haar ruimtelijk beleid en via haar woonbeleid een wezenlijk verschil: een sociaal woonbeleid helpt gezinnen uit armoede.

Vlaanderen heeft voor alle gemeenten een sociaal objectief vastgelegd. Dit sociaal objectief voor Vlaanderen is echter 25.000 sociale woningen lager dan het decenniumdoel. Het is met andere woorden een bescheiden decenniumdoel. Voor de stad Halle is er sociaal objectief vastgelegd, deze ligt op 1292 sociale woningen (sociale verhuurkantorwoningen inbegrepen)

We vergelijken het aantal sociale woningen met het decenniumdoel. Deze ligt voor Halle op 1.615 sociale huurwoningen.

Over de getoonde periode stijgt het aantal sociale woningen met 124 tot 1.101 woningen in 2017. Het groeiend aantal SVK-woningen (van 63 naar 81) zorgt dat het sociaal objectief dichterbij ligt: nog 110 sociale woningen te gaan. Met de SVK-woningen erbij geteld is Halle nog steeds 433 woningen verwijderd van het decenniumdoel.

De stad Halle heeft vooral de laatste jaren bijkomend geïnvesteerd in sociale woningen. Toch is er nog een groot tekort.

Dit heeft gevolgen voor huurders op de private huurmarkt. Te weinig sociale woningen betekent steeds meer huurders die te hoge woonlasten moeten betalen en die in armoede terecht komen. Voor 2016 hebben we cijfers: 56% van de huurders moet meer dan 30% van hun inkomen besteden aan woonlasten, dit is 1 op 2 huurders! Betalingsachterstand en groeiende energiearmoede zijn een bijkomende indicatie dat wonen voor veel gezinnen een groot probleem is.

Ook hier heeft Halle een belangrijke uitdaging: sociale woningen zijn een belangrijk instrument in de strijd tegen armoede. Meer sociale woningen zijn nodig om gezinnen uit armoede te halen.

7. Uitdagingen voor Halle

Het huidige beleid van Halle zet wel in op het verbeteren van de situatie van mensen in armoede en kwetsbare situaties. Naast de werking van het OCMW, wordt er ook op ingezet via maatregelen, projecten, samenwerking met derden. Wellicht kan er nog meer werk gemaakt worden van een geïntegreerd armoedebestrijdingsplan op lange termijn, ook op basis van cijfers en objectief meetbare indicatoren. De integratie van OCMW en gemeente bieden daar nog meer mogelijkheden voor.

Armoede is immers hardnekkig en is ook gestegen onder meer door het toenemen van mensen met migratie-achtergrond (o.a. vluchtelingen) in Halle. Halle trekt als zogenaamde centrumstad, maar zonder middelen als centrumstad (wel recent beperkte middelen als onderdeel van een 'centrumregio'), en met een groot aanbod aan onderwijs in de regio heel wat mensen aan, waaronder ook minder begoeden. Dit heeft gevolgen voor cijfers in onderwijs, op financieel vlak, noden op vlak van huisvesting, tewerkstelling, ...

In het memorandum op www.iedersstemtelt.be vragen de partners van Ieders stem telt dat er een structureel armoedebeleid gevoerd wordt op verschillende vlakken, passend in een lange termijn visie.

Concreet vragen ze maatregelen en beleid rond

- gelijke onderwijskansen: wegwerken van financiële drempels, tegengaan van discriminatie, buitenschoolse ondersteuning, inzet op secundair onderwijs en armoede en tenslotte toegankelijk volwassenenonderwijs;
- zinvolle kansen op de arbeidsmarkt: zinvolle werkplekken in eigen regio en binnen stad, specifieke aandacht voor jongeren, ondersteuning van vrijwilligerswerk;
- investeringen in kinderen: kinderopvang, vrijetijdsaanbod voor maatschappelijk kwetsbare kinderen;
- vlotte maatschappelijke dienstverlening zonder drempels: werk maken van geïntegreerd breed onthaal, pro-actieve aanpak, inzet op psychische kwetsbaarheid, vlot onthaal binnen stadsdiensten, aanpak drempels in het eigen lokale welzijnsaanbod
- een leefbare stad met gelukkige bevolking: sociale cohesie, participatie, veiligheid op vlak van verkeer en sociale veiligheid, bereikbaarheid;
- tenslotte op kwalitatieve huisvesting: voldoende sociale woningen, promoten nieuwe woonvormen en initiatieven in het kader van de woningkwaliteit.
-

Als rode draad is hierbij participatie van mensen in kwetsbare situaties zelf aangewezen. Daarvoor zijn de betrokken organisaties alvast waardevolle partners.

ⁱ Zie ook Decenniumdecenniumdoelen, 10 jaar armoedebarmometers, een decennium armoedig beleid.